

Henryk Gąsior

Wspomnienie sylwetki pedagoga – wychowawcy, organizatora uniwersyteckiej pedagogiki społecznej na Śląsku*

Henryk Antoni Gąsior urodził się 28 marca 1928 roku w Cząstkowie Starym (w Kieleckiem) jako czwarty z kolei syn Józefa Gąsiora i Anny z domu Kucmin. (Józef i Anna Gąsiorowie mieli pięcioro dzieci, najmłodszym, piątym z kolei była córka Cecylia).

Do szkoły powszechnej Henryk Gąsior uczęszczał we wsi Pokrzywianka i w miasteczku Słupia Nowa. W roku 1944 roku ukończył czteroletnie tajne Gimnazjum w Słupi Nowej, gdzie z wynikiem pozytywnym zdał egzaminy przed Komisją Tajnej Organizacji Nauczycielskiej w Kielcach.

Dnia 13 października 1944 roku w wyniku denuncjacji został aresztowany przez polową żandarmerię niemiecką i osadzony w międzynarodowym hitlerowskim obozie pracy (Ausländer Arbeit Lager) Hof/Saale w Bawarii. W obozie na skutek pobicia przez wartowników doznał pęknięcia lewej nerki. Stan zdrowia pobitego Henryka pogarszał się. Na szczęście dla niego osadzeni w obozie zostali wyzwoleni przez wojska amerykańskie 8 kwietnia 1945 roku i w szpitalu wojskowym (w miejscowości Bamberg) już jako żołnierz Armii Polskiej – jednostki

* Podczas pisania tego tekstu wykorzystałem maszynopis przekazany mi przez doc. dr. Henryka Gąsiora z jego odręcznymi autorskimi uwagami: *Autobiografia. Rozważania o wartościach życia rodzinnego*. Katowice-Tarnowskie Góry 2010. Maszynopis otrzymałem od doc. H. Gąsiora w rocznicę jego urodzin 28.03.2010 z przesłaniem – ku pamięci naszych Przodków! „Nie umiera ten, kto trwa w pamięci żywych!”.

dowodzonej przez generała Władysława Andersa – późniejszy pedagog został zoperowany (dokonano resekcji pękniętej lewej nerki).

Wydarzenia te miały olbrzymie znaczenie dla przyszłej postawy młodego Henryka Gąsiora wobec życia i ludzi. Uznał on wówczas, że dostał nowe życie i żyje niejako na kredyt, który musi spłacić swoją pracą i zaangażowaniem. Zaczął uczęszczać na kursy Szkoły Kadetów Armii Polskiej. W ostatnich dniach sierpnia 1945 roku zdecydował się na powrót do Polski. Zaledwie po trzech dniach pobytu w domu wyjechał do Chorzowa, gdzie podjął naukę w Liceum Pedagogicznym. Małą maturę uzyskał 10 czerwca 1946 roku, a egzamin maturalny zakończony zdobyciem dyplomu nauczyciela wykwalifikowanego uzyskał 19 maja 1949 roku. Przerwa między małą maturą a egzaminem dojrzałości spowodowana była ostrym stanem wysiękowego zapalenia płucnej i anemią Henryka. Podczas leczenia pracował on jako nauczyciel niewykwalifikowany w „swojej” szkole podstawowej w Pokrzywiance.

Po uzyskaniu dyplomu nauczyciela wykwalifikowanego Henryk Gąsior nieprzerwanie pracował w zawodzie nauczycielskim; ciągle doskonalił swoje umiejętności i podwyższał kwalifikacje zawodowe. Na Uniwersytecie Łódzkim studiował pracę społeczno-oświatową oraz teorię zarządzania i organizacji edukacji narodowej (1950/1951). Studia te uprawniały do obejmowania stanowisk kierowniczych w instytucjach oświatowych. Henryk Gąsior pracował jako nauczyciel, a ponadto od roku 1951 kolejno na stanowiskach: podinspektora oświaty dla dorosłych, starszego wizytatora do spraw wychowania pozaszkolnego w Kuratorium Oświaty w Katowicach, dyrektora do spraw pedagogicznych w Pałacu Młodzieży, zastępcy dyrektora, a następnie dyrektora Studium Nauczycielskiego nr 1 w Katowicach.

W 1961 roku ukończył studia na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskał magisterium z pedagogiki – dydaktyki. Pracę magisterską na temat *Funkcje społeczne liceum ogólnokształcącego w Polsce* napisał pod kierunkiem prof. dr. hab. Jana Barteckiego; drugie magisterium – z psychologii – zrobił również na Uniwersytecie Warszawskim na podstawie pracy magisterskiej *Rozwój zainteresowań uczestników placówek wychowania pozaszkolnego*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. Mieczysława Kreutza.

W 1969 roku, po ukończeniu Podyplomowego Studium Pedagogiki Specjalnej, Henryk Gąsior uzyskał dyplom pedagoga resocjalizacji. Z dyplomem w ręku brał udział w organizacji w roku 1973 studiów magisterskich na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego z zakresu pedagogiki specjalnej – resocjalizacji.

W roku 1970, po zdaniu przypisanych egzaminów, Henryk Gąsior uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozpra-

wy doktorskiej *Wychowanie pozaszkolne a kultura czasu wolnego uczniów w środowisku wielkoprzemysłowym*, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Ryszarda Wroczyńskiego. Recenzentami w przewodzie byli prof. dr hab. Aleksander Kamiński i prof. dr hab. Tadeusz Wujek. Wart podkreślenia jest fakt, że studia doktoranckie Henryk Gąsior ukończył z wyróżnieniem.

Stopień doktora nauk humanistycznych zmienił warunki zatrudnienia dr. Henryka Gąsiora i ukierunkowanie jego aktywności zawodowej jako organizatora, budowniczego, inicjatora wielu przedsięwzięć edukacyjnych. Doktor Gąsior został organizatorem Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego.

W nowej szkole piastował funkcję prorektora ds. naukowo-dydaktycznych, pierwszego dziekana, a także redaktora pisma naukowego „Kultura Fizyczna” oraz przewodniczącego Rady Programowo-Dydaktycznej.

Dnia 1 października 1971 roku Henryk Gąsior otrzymał mianowanie na etatowego docenta doktora nauk humanistycznych¹ w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego (późniejszej Akademii Wychowania Fizycznego, gdzie uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego); następnie od 16 kwietnia 1973 roku jako organizator Instytutu Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych Oddział w Katowicach pełnił funkcję pierwszego dyrektora naczelnego Instytutu, a od 1 grudnia 1975 roku pracował na Uniwersytecie Śląskim – początkowo na Wydziale Nauk Społecznych (dyrektor Instytutu Pedagogiki na tym Wydziale), a później, od 1 września 1976, na nowo utworzonym Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (Henryk Gąsior był pierwszym dziekanem tego Wydziału i pierwszym kierownikiem Zakładu Pedagogiki Społecznej).

W wymienionych instytucjach był:

- organizatorem – budowniczym tworzącym podwaliny działalności dydaktyczno-naukowej;
- cenionym szefem (dyrektor, dziekan, kierownik zakładu), nadającym kształt organizacyjny instytucji w ramach obowiązującego prawa;
- gwarantem dobrych obyczajów, klimatu powagi i skupienia dla ludzi i spraw;
- mentorem i przewodnikiem rozwoju zawodowego współpracowników;

¹ Zatwierdzenie przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną dla Kadr Naukowych przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego.

- inicjatorem reaktywacji zaniedbanych bądź zapomnianych cennych przedsięwzięć poprzedników – organizatorów życia oświatowego na Śląsku².

W wielu stowarzyszeniach i organizacjach naukowych Henryk Gąsior był wybierany do pełnienia funkcji przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego³.

Do najbardziej znaczących w swoim życiu aktywności naukowych zaliczał:

- szerokie badania nad kulturą czasu wolnego młodzieży w środowisku wielkoprzemysłowym (w latach 1968–1979) realizowane w ramach Międzynarodowego Biura UNESCO ds. Czasu Wolnego Młodzieży i Dorosłych w Hamburgu i Erlangen pod przewodnictwem Ryszarda Wroczyńskiego i Joffa Dumadezier we Francji; w tych latach był jednocześnie członkiem Rady Badań UNESCO w Hamburgu i Paryżu;
- wypromowanie 9 doktorów nauk humanistycznych (na wydziałach Nauk Społecznych (4) oraz Pedagogiki i Psychologii (4) Uniwersytetu Śląskiego oraz na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego (1));
- publikacje, które w swoim czasie miały rangę podręcznika, recenzje awansowe podkreślające dobre strony ocenianego dzieła, kandydata, pracy badawczej – co było znakiem szczególnym tekstów opiniujących wypracowanych przez docenta.

W pamięci współpracowników Henryk Gąsior pozostał jako ciepły, życzliwy, wielkiej zacności człowiek, pedagog, wychowawca, przyjaciel. Otaczony przez grono współpracowników, którzy tak jak on wywierają pozytywny wpływ na rozwój i kształt śląskiej pedagogiki do chwili obecnej. Nazwisko „Henryk Gąsior” otwierało drzwi adeptom nauki we wszystkich ośrodkach akademickich w kraju. Wystarczyło wspomnieć, że jest się z zespołu docenta Henryka Gąsiora, aby zmniejszyć dystans i zmienić relacje z rozmówcą.

W czasach, gdy reglamentowano przydział papieru na działalność publikacyjną, docent oddawał swoje przydziały (limity arkuszy

² Redaktor naczelny czasopisma naukowo-pedagogicznego „Chowanna” (1978–1990).

³ Wiceprzewodniczący i członek Rady Naukowo-Dydaktycznej ds. Szkolnictwa Specjalnego przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego; Komisji Nauk Pedagogicznych Oddziału PAN w Krakowie; wiceprezes Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej przy AWF w Katowicach; założyciel i pierwszy przewodniczący Oddziału Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Katowicach i Raciborzu; założyciel i pierwszy prezes Wojewódzkiego Oddziału Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej w Katowicach.

wydawniczych) młodym pracownikom nauki, aby ułatwić im start i wspierać ich dorobek naukowy.

Przeżywszy 89 lat, odszedł od nas, pozostawiając smutek i żal, że nie zobaczymy już jego ciepłego uśmiechu, życzliwego spojrzenia, słów wsparcia, ważnej życiowo rady – nagradzającego uścisku dłoni.

Czuję się zaszczycony, że w porozumieniu z Panią Profesor Ewą Syrek, redaktorką „Chowanny” i moją znakomitą Koleżanką, mogę przekazać Redakcji tych parę słów o Naszym Dziekanie, Przyjacielu, Wychowawcy.

Nie pozwalam sobie na zbyt osobiste refleksje z ponad 30-letniej współpracy z docentem Henrykiem Gąsiorem, gdyż, jak miemam, byłyby one nadmiernie emocjonalne. Po prostu traktował mnie on jak syna, dbał o mój rozwój i kształtował, podobnie jak prof. Otton Lipkowski, moją postawę pedagoga specjalnego.

Cześć Jego pamięci.

*Adam Stankowski,
emerytowany profesor zwyczajny
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*